

El Mur que empresona Palestina

núm
38

 Quaderns
de Pau
i Solidaritat

PERIODICITAT: Trimestral

Octubre 2008

Autor / Autor: Taula per Palestina, Oikos

Fotografia portada / Fotografía portada: Rodrigo del Pozo

Edita: Direcció General de Cooperació,
Conselleria d'Afers Socials, Promoció i Immigració

<http://dgcooper.caib.es>

Coordinació / Coordinación: Benante Balear S.L.

Disseny i maquetació / diseño y maquetación: Maria Perelló i Dori Hernández

Direcció / Dirección: Carretera de Valldemossa, Km. 7,4. Parc Bit, Edifici Lleret.
Parcel·la 9A. Codi Postal: 07121. Palma

Imprimeix: Jorvich S.L.

Dipòsit legal: PM-503/2005

ÍNDEX

1. El Mur	4
2. La vida dels palestins darrere el Mur	11
3. El Mur a Jerusalem	22
4. El Mur i la legalitat internacional	29
5. Resistències contra el Mur.....	45
6. Bibliografia i recursos	50

EL MUR

Palestina: història d'una desaparició

Israel acaba de commemorar el seixantè aniversari del seu naixement. Per als palestins, la data de 1948 no mereix cap celebració: per a ells, aquest és l'any de la Nakba ("el desastre", en àrab), l'onada de violència que va acompanyar la creació del nou estat, que va suposar la desaparició de moltes poblacions palestines i que va enviar cap a l'exili prop de 800.000 palestins i palestines.

El nou estat d'Israel era la culminació de l'aspiració dels jueus del món de tenir una llar nacional. El 1898, Theodor Herzl, periodista jueu nascut a Àustria i considerat el fundador del sionisme modern, publicava *La llar dels jueus*, un manifest a favor de la creació d'un estat per als jueus. Les primeres dècades del segle XX varen veure augmentar el nombre de jueus que feien l'alià, és a dir, la immigració a Israel, i varen veure com el Regne Unit, potència colonial a Palestina, donava suport a l'aspiració sionista. La tragèdia de l'Holocaust, l'intent d'aniquilació de tot el poble jueu perpetrat pel règim nazi durant la Segona Guerra Mundial, va fer cristal·litzar el suport de les grans potències a la creació d'Israel. L'any 1947, Nacions Unides aprovava el Pla de Partició, que atorgava el 45% de la Palestina històrica al nou estat d'Israel, mentre creava un estat àrab a la resta, deixant un protectorat internacional per a Jerusalem.

La propaganda oficial israeliana parla d'una terra sense poble per a un poble sense terra". Res més lluny de la veritat: el 1948 a Palestina hi havia una pobla-

ció àrab, que era superior numèricament a la jueva (1.237.000 habitants àrabs, que constituïen dos terços de la població del territori Palestina), i que era culturalment puixant. La proclamació de l'estat d'Israel va donar lloc a una primera guerra arabo-israeliana, després de la qual Israel ocupava el 78% del territori de la Palestina històrica.

La història de la regió en aquests 60 anys és la història de les successives guerres arabo-israelianes, de les revoltes palestines i dels intents de processos de pau: a aquesta primera guerra de 1948, li han seguit la Guerra de Suez (1956), la Guerra dels Sis Dies (1967), la Guerra del Yom Kippur (1973), la primera Guerra de Líban (1982), la primera Intifada (1987), els Acords de Pau d'Oslo (1993), la Segona Intifada (2000), la segona Guerra del Líban (2006)...

D'entre tota aquesta sèrie d'esdeveniments, cal destacar, per la seva importància en la configuració actual del conflicte, la Guerra dels Sis Dies. La guerra començava el 6 de juny de 1967, amb el bombardeig israelià dels avions egipcis situats a la Península del Sinaí. En sis dies, l'exèrcit israelià va imposar la seva superioritat militar sobre els de Jordània, Síria i Egipte. Com a resultat de la guerra, Israel va conquerir la franja de Gaza, Cisjordània, Jerusalem Est, la Península del Sinaí (posteriorment retornada a Egipte) i els Alts del Golan (Síria).

L'ocupació de Jerusalem Est, Cisjordània i Gaza és immediatament considerada il·legal des del punt de vista del dret internacional, tal com posa de manifest la resolució 242 del Consell de Seguretat de Nacions

EL MUR DE SEPARACIÓ A CISJORDÀNIA

- - Ruta completada
- - Barrera en construcció
- - Barrera aprovada
- - Ruta pendent d'aprovació
- - Línia verda
- - Carretera
- - Àrea construïda (Assentament)
- - Àrea en l'interior d'un terme municipal (Assentament)
- - Àrea dependent del Consell Regional de Jurisdicció (Assentament)
- - Àrea annexionada a Israel
- - Base militar
- - Àrees construïdes (Palestines)
- - Àrea A
- - Àrea B
- - Àrea C

-Abreuïaments:
RC: Camp de refugiats
Kh: Khirbe-petit poble

Scale 1:150,000

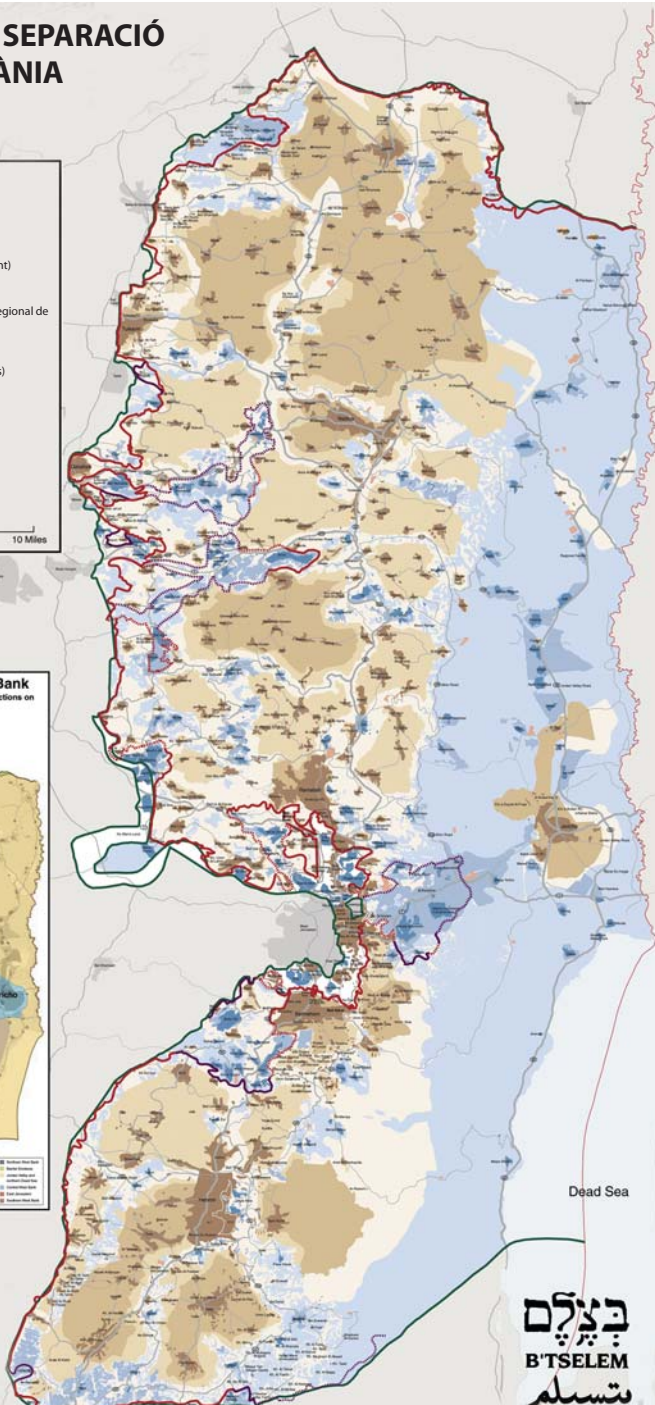
0 1 2 3 4 5 10 KM

0 1 2 3 4 5 10 Miles

Fragmentation of the West Bank

As a result of checkpoints and other Israeli restrictions on freedom of movement

The inset map shows the West Bank divided into several zones: Area A (dark blue), Area B (light blue), Area C (yellow), and Area D (brown). Towns labeled include Jericho, Tubas, Nablus, Ramallah, East Jerusalem, Jericho, Bethlehem, and Hebron. A legend at the bottom right of the inset map identifies the zones and towns.

ב'תש"ל
B'TSELEM
بتسيلم

Unides, de novembre de 1967, que ordena la retirada israeliana dels territoris palestins ocupats. Lluny de seguir el que dictava la resolució, Israel inicia amb l'ocupació l'escalada de negoció dels drets del poble palestí: repressió política, assentaments, annexions de terres, ofec econòmic. També és a partir de la dècada dels 60 (l'Organització per a l'Alliberament de Palestina va néixer el 1964) que es consolida un moviment fort de resistència palestina.

Es comença a construir el Mur

La iniciativa de construir el Mur sorgeix el juny de 2002. L'any 2000, l'anomenat procés d'Oslo (procés de pau que pren el nom de la capital noruega, on havien començat les converses entre israelians i palestins), havia naufragat. Els Acords d'Oslo de 1993, signats a Washington entre Iasser Arafat i Issac Rabin, en presència del president Bill Clinton, havien permès la instauració de l'Autoritat Nacional Palestina, que exercia un control molt limitat sobre els territoris de Cisjordània i Gaza. La continuació de les negociacions havia de portar a una "solució definitiva" que resolgués qüestions com el territori d'un futur estat palestí, l'estatus de Jerusalem o la situació dels refugiats palestins.

Les negociacions varen fracassar a causa de la incapacitat del govern israelià d'Ehud Barak d'oferir als palestins un acord que inclogués un vertader estat palestí viable. La propaganda oficial israeliana va parlar d'un Iasser Arafat incapaç d'acceptar una "generosa" oferta de Barak. Aquesta versió deixa de banda el fet que Israel oferia als palestins un territori desminuït per la presència d'assentaments israelians,

fragmentat per carreteres d'ús exclusiu per als colons i sotmès al control militar israelià, i es negava a qualsevol reconeixement de drets per als refugiats palestins. Després del col·lapse dels Acords d'Oslo, Barak diu que "no hi ha interlocutor", i la major part de la societat i la classe política israeliana assumeixen la doctrina segons la qual no hi ha acord possible amb uns palestins que no desitgen la pau. La realitat és ben diferent: Israel va demostrar una absoluta manca de voluntat política d'arribar a una sortida justa al conflicte.

El fracàs del procés d'Oslo va tenir conseqüències de llarg abast. El setembre de 2000 té lloc la provocativa visita d'Ariel Sharon a l'Esplanada de les Mesquites, emplaçament dels llocs sagrats de l'Islam a la Ciutat Vella de Jerusalem. Aquest gest d'Ariel Sharon, líder llavors del partit de dretes Likud i general de l'exèrcit israelià amb un conegut historial d'actuacions de repressió contra els palestins (incloent la seva implicació a les matances als camps de refugiats de Sabra i Chatila, l'any 1982, a la primera guerra del Líban), va ser l'espurna que va encendre la flama de la Segona Intifada, o Intifada d'Al-Aqsa. El conflicte entre Israel i Palestina tornava a la dinàmica de l'espiral de violència.

L'any 2001, Ariel Sharon esdevenia el nou primer ministre d'Israel. La seva "línia dura" enterrava del tot les esperances de pau. És durant el seu mandat que es comença a materialitzar aquest projecte d'una "barrera" que protegís Israel dels atacs terroristes. Des del començament, però, va ser evident que la seguretat era només un pretext per a una iniciativa que pretenia annexionar

per a Israel bona part de les terres palestines, humiliar els palestins i afeblir encara més les possibilitats d'una pau justa per al poble palestí. El fet que Ariel Sharon fos l'iniciador del projecte no ens ha de dur enganys: el Mur és un projecte assumit per la major part de l'espectre polític palestí. El primer impulsor de la idea, de fet, va ser Ehud Barak, del Partit Laborista, que participa a l'actual govern de coalició que prossegueix amb la construcció del Mur.

Què es el Mur

Per als palestins i per al moviment internacional de solidaritat amb Palestina és, simplement, el Mur. Algunes vegades se li han donat denominacions com el Mur de la Vergonya, o el Mur de

l'Apartheid, que tracten de posar de relleu allò que té d'atemptat contra la dignitat dels palestins. De la banda israeliana, s'utilitzen expressions eufemístiques que intenten amagar la seva naturalesa: la "tanca" ("the fence", en anglès), la "barrera de seguretat", o la "tanca de seguretat", un terme particularment enganyós, ja que respon a la voluntat israeliana de presentar el Mur com una obra necessària per garantir la seguretat davant possibles atemptats terroristes, amagant el seu vertader caràcter d'instrument al servei de l'expansió de les colònies i de l'annexió de terres palestines.

El Mur és una estructura de dimensions gegantines que separa el conjunt de Cisjordània (o West Bank, tal com és

conegut en anglès aquest territori) de l'estat d'Israel. Quan la seva construcció s'hagi completat, tindrà una extensió total de més de 700 quilòmetres, més de la meitat dels quals ja han estat construïts. El seu recorregut serpentiniforme, endinsant-se dins territori palestí, envoltant poblacions palestines, resseguint el perímetre dels assentaments israelians, explica aquesta llargària.

El Mur adopta formes diferents en els seus diversos trams. En bona part del recorregut, és una barrera de filat de filferro, electricada o protegida per trinxeres escavades a cada costat. En altres trams és una barrera formada per peces de formigó d'entre sis i vuit metres d'alçada. Al llarg de tot el recorregut del Mur, hi ha instal·lat un impressionant desplegament d'equipaments de segu-

retat, tals com carreteres paral·leles al Mur per als vehicles militars, càmeres de seguretat i torres de vigilància.

El cost d'una estructura militar d'aquestes dimensions ha de ser necessàriament astronòmic. S'ha calculat que la construcció del Mur suposa per a l'estat d'Israel 3,7 milions de dòlars per quilòmetre. El Mur té, per tant, un immens "cost d'oportunitat": és a dir, suposa destinar milions i milions de dòlars a un obra que només es justifica per una concepció de la seguretat que mai no pot ajudar a aconseguir la pau entre Israel i Palestina, i que es podrien haver destinat a necessàries millores socials, no només a Palestina, sinó per a la població del propi Israel, un país amb evidents i creixents signes de desvertebració social.

LA VIDA DELS PALESTINS DARRERE EL MUR

El malson del Mur

El Mur ha esdevingut, per al conjunt del poble palestí, un malson. La vida, a l'ombra d'aquesta estructura de filferros, fossats i planxes de formigó, es converteix en una cursa d'humiliacions i dificultats: terres annexionades, presència militar israeliana a les carreteres, escoles i hospitals que queden a l'altra banda del Mur... En aquesta situació, parlar de drets humans (drets a la salut, a la feina, a l'educació) és poca cosa més que un sarcasme. Els efectes sobre l'economia palestina són devastadors. I les implicacions sobre les possibilitats d'una sortida justa i pacífica al conflicte són bones d'entendre: Israel vol un poble palestí humiliat, no cerca l'acord sinó la rendició.

Mur i annexió de terres

La societat palestina ha estat des de sempre una societat tradicional, que tenia en l'activitat agrícola la seva font de subsistència i el capítol principal de l'activitat econòmica. L'ocupació i el Mur estan fent que als palestins els sigui cada vegada més difícil l'accés a elements tan bàsics com són la terra i l'aigua. L'ocupació i el Mur estan posant en perill els fonaments mateixos sobre els quals descansa la vida dels palestins.

El Mur, erigit sota el pretext de la seguretat, constitueix en realitat una estructura al servei de la colonització i l'annexió de terres palestines per part d'Israel. Només el 20% del Mur està construït sobre la Línia Verda, que és la

línia internacionalment reconeguda que separa l'estat d'Israel del territori ocupat de Cisjordania. El 80% està construït, o s'està construint, en territori de Cisjordània, en terres palestines confiscades per Israel. No hi ha cap tram del Mur que s'hagi de construir a terres de l'estat d'Israel.

El Mur se separa de la Línia Verda i s'endinsa dins terres palestines per consolidar l'annexió de facto de terres palestines que passen a ser-ho dels assentaments jueus. Al costat de la població de Bilin (població al nord de Ramal·la, on cada divendres té lloc una manifestació de resistència contra el Mur) el Mur transcorre a cinc quilòmetres de la Línia Verda. Les famílies de Bilin han vist com les seves terres d'oliveres, gràcies a les quals el poble havia viscut des de temps immemorial, han quedat a l'altra banda del Mur, sense que els sigui possible accedir-hi. Aquest és només un exemple d'una realitat que es repeteix a centenars de poblacions palestines: més del 60% de les famílies les terres de les quals han quedat a l'altre costat del Mur han deixat de tenir-hi accés.

Més de 230 quilòmetres quadrats de la terra més fèrtil de Cisjordània, que suposen el 10% del total de la terra agrícola, queden annexionats a Israel amb la construcció del Mur. Només durant l'any 2007, les autoritats israelianes varen confiscar 314 hectàrees, sobretot a la zona de Jerusalem, per a la construcció d'assentaments o del Mur, i més de 300 hectàrees de Cisjordània varen ser arrasades, desarrellant més de 2.480 arbres.

El Mur i el control de l'aigua

Els assentaments i el Mur tenen molt a veure amb una altra qüestió essencial del conflicte entre Israel i Palestina: el control de l'aigua. En una terra àrida i densament poblada, l'accés a l'aigua significa moltíssim. I les desigualtats

d'accés i de consum d'aigua són molt il·lustratives de les privacions de l'ocupació, de les relacions de desigualtat entre jueus i palestins i de l'escassa voluntat per part d'Israel de respectar les possibilitats de Palestina d'enfrontar el futur com a estat viable.

Des de l'ocupació de 1967, Israel mantén un control ferri sobre els recursos hídrics de Cisjordània. Just després de la guerra de 1967, Israel ja va dictar un ordre que subjectava les autoritzacions per captar aigua dels aqüífers a control militar. Amb posterioritat, la ubicació dels assentaments i el traçat del Mur han estat concebuts tenint molt en compte l'objectiu de controlar aquest recurs escàs. El Mur, de fet, consolida l'annexió a Israel del 70% de la zona de recàrrega de l'aqüífer occidental de

Cisjordània, juntament amb 62 fonts i 134 pous palestins.

Les xifres de consum d'aigua mostren una escandalosa desigualtat. El consum mitjà dels ciutadans israelians és de 270 litres per persona i dia, mentre que a les àrees urbanes de Cisjordània es queda en 50 litres per persona i dia, la meitat del que l'Organització Mundial de la Salut considera necessari per satisfer les necessitats bàsiques. Aquesta diferència també es dona a l'interior de Cisjordània entre pobladors dels assentaments jueus i residents palestins: els primers tenen un consum per càpita cinc vegades superior als segons, amb el que això suposa d'injustícia i humiliació.

Les restriccions d'accés a l'aigua tenen també dramàtiques conseqüències sobre l'agricultura. Durant les dècades dels 50 i 60, l'agricultura palestina va millorar gràcies a la perforació de nous pous. La impossibilitat actual de perforar nous pous fa que l'activitat agrícola actual hagi de mantenir-se sense nous pous.

El Mur afecta a la disponibilitat d'aigua per als palestins de maneres molt diverses. La primera, i més òbvia és l'annexió per part d'Israel d'àrees de recàrrega i de pous: pous que queden a "l'altra banda" del Mur, inaccessibles per a la població palestina i sense connexió amb les terres dels palestins. També són freqüents els casos els que les obres del Mur han suposat la destrucció d'obres i infraestructures diverses que tenen a veure amb la captació i distribució d'aigua: pous, canonades, dipòsits, cisternes.

El Mur i l'economia palestina

L'annexió de terres i les dificultats d'accés a l'aigua suposen, lògicament, un cop molt dur per a una economia tradicional, en què l'agricultura hi tenia un paper important. Però l'impacte del Mur sobre la vida econòmica palestina va molt més enllà. Aquesta vida econòmica estava tradicionalment lligada al veí estat d'Israel, malgrat els conflictes i malgrat la realitat de l'ocupació. Els sous dels treballadors que travessaven cada dia la Línia Verda per anar a treballar a Israel eren la base de la supervivència per a milers de famílies. Aquest moviment de treballadors s'ha fet més difícil i s'ha vist restringit d'ençà de la primera Intifada, i, de manera més accentuada, amb la construcció del Mur. Les xifres de desocupació a Palestina guarden relació directa amb les dificultats d'accés al territori d'Israel que suposa el Mur. D'acord amb dades del PNUD (Programa de Nacions Unides per al Desenvolupament), la taxa de desocupació dels Territoris Ocupats ha augmentat des del 2000, i era, l'any 2007, del 28,8%: el 25,9% a Cisjordània, i el 35,3% a Gaza. Particularment significativa és la dada de la baixada de població que treballava a Israel o als seus assentaments: l'any 1999, hi feien feina un 29,9% dels treballadors de Cisjordània i un 15,7% dels de Gaza, xifra que s'ha vist reduïda al 13,1% per a Cisjordània, i al 0% per a Gaza.

Les dificultats de mobilitat tenen un impacte econòmic negatiu evident no només pel fet de restringir el moviment diari de treballadors entre Cisjordània i Israel. Israel ha estat, per als palestins, un lloc de proveïment i un

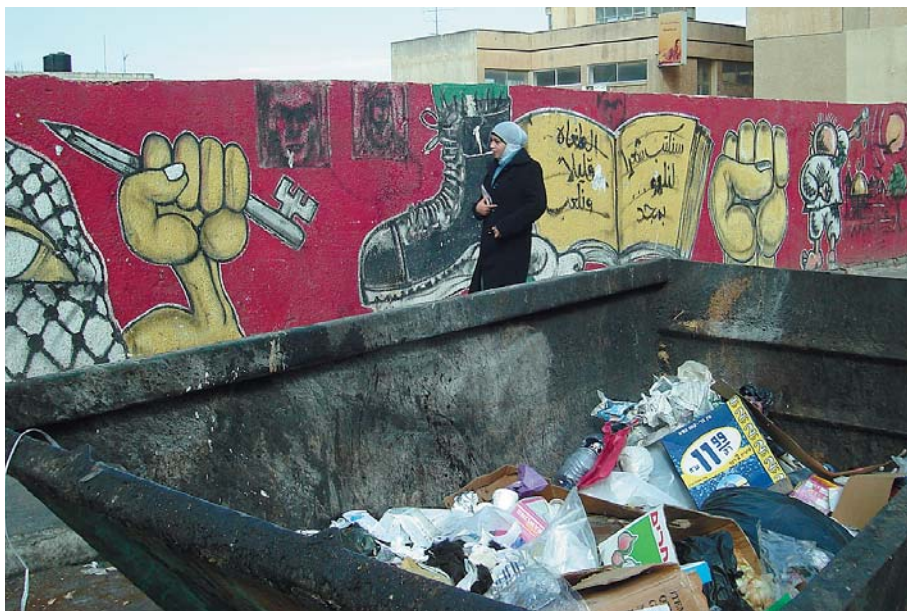

mercat per als propis productes. Amb una barrera que envolta el seu territori, l'economia palestina esdevé una economia impossible. A això cal afegir les dificultats de mobilitat dins del propi territori palestí: entre Cisjordània i Gaza, naturalment, però també entre la Cisjordània que queda al nord de Jerusalem i la del sud. Un territori fragmentat no és, òbviament, una base adequada per a una economia viable.

Resultat de tot això són les dramàtiques xifres de pobresa a Palestina. Una altra vegada segons dades del PNUD, entre un 45% i un 70% de la població palestina viu sota el llindar de la pobresa, és a dir, més de la meitat dels palestins miren de sobreviure amb uns ingressos inferiors als 2,2 dòlars diaris. Dues tercers parts de les unitats fami-

liars palestines viuen en la pobresa. Es tracta d'una pobresa àmpliament estesa, però que afecta de manera molt especial les àrees rurals i els camps de refugiats. I, el que és pitjor, la pobresa creix a Palestina. La importància que tenen el Mur i les dificultats de mobilitat sobre aquesta situació és evident i no pot ser desestimada. Els propis documents de Nacions Unides parlen d'un "impacte immens" del Mur sobre la pobresa a Cisjordània. Fins i tot l'ortodox Banc Mundial n'és conscient, quan afirma que "sense un moviment eficient i previsible de béns i persones, hi ha molt poques perspectives de recuperació sostenible a Palestina" i que només amb la recuperació de la llibertat de moviment "podrà el sector privat palestí recuperar i alimentar un creixement sostenible".

El Mur, poblacions aïllades, dificultats de mobilitat

La construcció del Mur ha suposat que moltes poblacions palestines quedin aïllades. Al conjunt de Cisjordània, hi ha àrees que funcionen com a “enclavaments” palestins: zones que han quedat com taques de població palestina, en un entorn de terres annexionades per a assentaments, i que es troben envoltades del Mur, amb greus dificultats d'accés i de connexió amb la resta de Cisjordània. Amb dades de 2007, hi ha una seixantena de localitats, amb més de 250.000 habitants, en aquesta situació. És el cas, per exemple, de Qalqilya, localitat d'uns 45.000 habitants del nord de Cisjordània, que ha estat envoltada pel Mur i que ha esdevingut una gran presó de la qual només es pot sortir i entrar travessant controls militars israelians. En altres

casos, l'accés al centre de les poblacions només és possible a través d'un túnel fortificat construït sota una carretera d'ús exclusiu per als colons israelians.

Igualment dramàtica és la situació de les poblacions palestines que han quedat “a l'altre costat del Mur”, és a dir, entre el Mur i la Línia Verda. També amb dades de 2007, hi ha 17 pobles palestins, amb més de 8.000 habitants en total, en aquesta situació. Les restriccions que converteixen la vida quotidiana en un malson són múltiples. L'entrada a aquestes àrees només és permesa als residents, cosa que fa impossible l'entrada de personal de les ONG o altre personal (tècnics de diversos tipus, metges...), i fa gairebé impossible la interrelació normal amb altres poblacions palestines. Fins i tot per als residents, les entrades i sortides

estan subjectes als horaris dels controls militars i a l'arbitrarietat del personal militar d'aquests controls. Els permisos per construir o per fer explotacions agrícoles són gairebé impossibles d'obtenir, i l'entrada de mercaderies molt restringida. En definitiva, una situació que crea en la població palestina sentiments cada vegada més grans d'humiliació i d'impotència.

Al llarg de tots els trams construïts del Mur hi ha portes que permeten travessar-lo. Ho poden fer els ciutadans palestins que tenen un permís, sempre a través dels corresponents controls de l'exèrcit. Tanmateix, la política israeliana de concessió de permisos d'entrada a la part "israeliana" del Mur és molt restrictiva. Moltes sol·licituds de palestins que volen poder accedir a Jerusalem, o simplement a les terres palestines que han quedat a l'altra banda del Mur, són rebutjades, al·legant falta de justificació o motius de seguretat. En alguns casos, propie-

taris de terres que el Mur ha deixat a l'altre costat no hi poden accedir, en no poder aportar evidències suficients de la propietat. La política de concessió de permisos, a més, funciona com a mecanisme de repressió i control: en un poble on s'hagin organitzat protestes pacífiques contra el Mur resulta molt més difícil l'obtenció d'un permís.

Cal dir, a més, que un permís de l'Administració Civil no constitueix en absolut una garantia que qui el posseeixi podrà travessar la porta. El pas s'ha de fer a través d'un dels check-points, en què l'exèrcit pot decidir de manera arbitrària sobre el dret de pas. En algunes ocasions, quan l'exèrcit declara el tancament dels territoris ocupats, cap palestí, amb permís o sense, no pot sortir dels territoris. En qualsevol cas, el pas a través dels check-points constitueix una contínua humiliació per als palestins. Als check-points principals, i a l'hora de màxim moviment, les cues poden ser llarguíssimes, i suposar, per a un desplaçament que pot ser diari, una espera d'hores. El pas del check-point pot suposar, a més a més, veure's sotmès a un tracte degradant que sovint no sembla tenir altra motivació que l'humor del dia dels soldats...

Mur i assentaments

La construcció del Mur va lligada a l'estratègia de colonització dels territoris ocupats. Cisjordània i Gaza són territoris ocupats: territoris sobre els quals Israel exerceix el poder militar però sense cap sobirania reconeguda internacionalment. D'acord amb la legalitat internacional (IV Convenció de Ginebra), està prohibida, per a la potència ocupant d'un territori, la

transferència de població civil, prohibició que Israel incompleix sistemàticament. D'ençà de la Guerra del Sis Dies, el 1967 (quan Israel va ocupar Cisjordània, Gaza i Jerusalem Est), el procés de construcció de colònies jueves als territoris ocupats ha estat constant. Darrere aquesta política, hi ha motivacions ideològiques (la creença que tota la Palestina històrica pertany a Israel) i econòmiques (oferir terres i habitatge a la creixent població del país).

La política d'expansió dels assentaments ha estat una constant de tots els governs israelians des de 1967, tant dels governs d'esquerra (laboristes) com dels de dreta (Likud, Kadima). I no s'ha vist afectada per les canviants circumstàncies polítiques o per la possibilitat de negociacions o

de plans de pau. De fet, durant els anys 1993-2000, els anys de l'anomenat "procés d'Oslo" i de l'esperança de pau, quan la construcció d'assentaments suposadament s'havia de "congelar", el nombre de nous habitatges de colons va augmentar en un 54%, mentre que la població de colons va pujar en un 90%.

En l'actualitat, hi ha uns 460.000 colons israelians que viuen als territoris ocupats, una realitat que constitueix el més difícil entrebanc per a la solució pacífica del conflicte. Els assentaments suposen un percentatge relativament petit del territori de Cisjordània (menys del 3%) però el seu impacte sobre la vida dels palestins és devastador: controlen els recursos hídrics i les terres més fèrtils i, amb la xarxa de carreteres d'ús

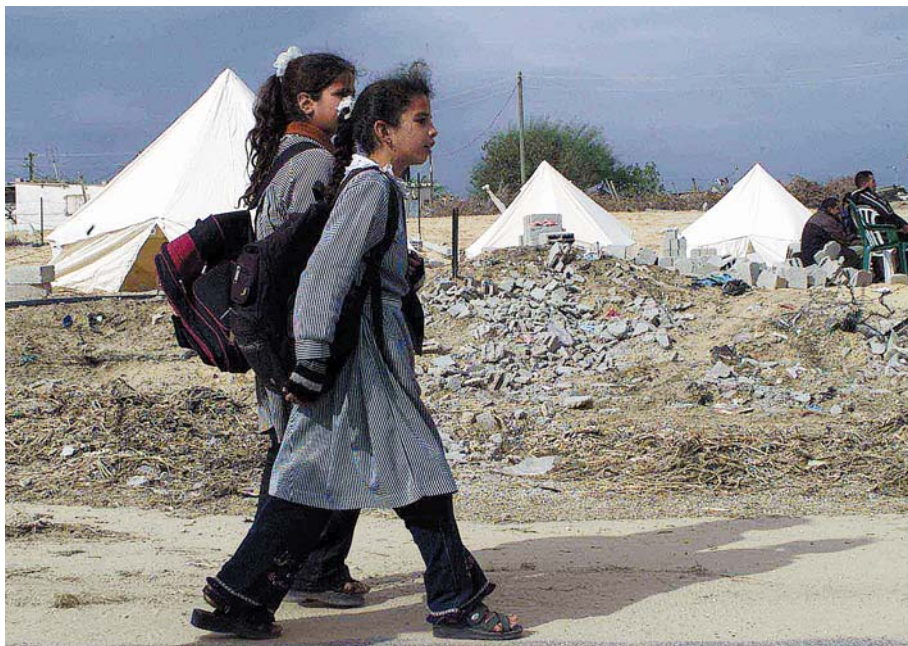

excluiu per a colons i de controls militars, fan impossible la vida normal per als palestins. Entre assentaments, carreteres exclusives i zones de seguretat, els assentaments suposen el control israelià del 40% del territori de Cisjordània. El govern israelià no ha mostrat mai cap voluntat de frenar la política d'expansió dels assentaments: la retirada, el 2005, dels 8.692 colons de Gaza i de 674 habitants de quatre assentaments de Cisjordània és un pur moviment tàctic per consolidar la política de colonització. De llavors

ençà, la població dels assentaments ha crescut en 14.000 persones.

La relació entre el Mur i els assentaments és evident. El traçat del Mur està dissenyat per "protegir" els assentaments, és a dir, per consolidar la seva annexió de facto al territori d'Israel. Aquest és un motiu més pel qual el Mur és una mostra de la nul·la voluntat de pau per part dels diferents governs israelians. L'organització israeliana de defensa dels drets humans B'tselem docu-

menta el cas de l'assentament d'Alfe Menashe: als primers projectes del Mur quedava a l'est (a la "banda palestina") del Mur; després d'una visita d'Ariel Sharon, el govern va decidir canviar el traçat del Mur per deixar l'assentament a la "banda israeliana", canvi que va fer que les poblacions palestines de Habla, 'Izbat Jal'ud i Ras 'Atiya quedassin encerclades pel Mur.

El Mur ha estat dissenyat de manera que 56 assentaments israelians quedassin incorporats, per la via dels fets, a Israel. Aquests assentaments inclouen els més grossos, i els de Jerusalem Est, i hi viuen tres quartes parts de la població dels colons. Aquesta dada parla per ella mateixa de les vertaderes motivacions que hi ha darrere la construcció del Mur.

Mur, educació i salut

No es pot parlar de la incidència del Mur sobre la vida a Palestina sense fer referència a aspectes com l'impacte brutal sobre l'educació o la sanitat.

Pel que fa a l'educació, resulta difícil, des del punt de vista de qui viu una situació normalitzada, imaginar-se la vida d'uns infants que, per anar a l'escola cada dia, han de passar per un túnel que transcorre sota una carretera d'ús exclusiu per a colons, o que han de passar per controls militars. O que han de fer un llarg recorregut perquè entre casa seva i l'escola que tota la vida havia estat propera s'hi ha interposat una barrera de formigó de 8 metres d'alçada. Els informes de diferents associacions palestines incideixen en la mateixa idea de la impossibilitat de dur a terme una activitat educativa nor-

mal en una situació caracteritzada per les dificultats de desplaçament, les humiliacions repetides i la presència constant de l'exèrcit israelià. I no es tracta només d'un ambient poc favorable a l'educació: des de 2000, més de 2.600 infants han estat ferits per l'exèrcit israelià en el seu camí d'anada o vinguda a l'escola.

Pel que fa a la salut, les restriccions a la mobilitat que imposa el Mur són dramàtiques. Les poblacions aïllades són, també, poblacions que han quedat separades dels hospitals a què tradicionalment acudien. El conjunt de Cisjordània ha quedat desconnectat de Jerusalem Oriental, on es troben els hospitals que solien servir a bona part de la població de Cisjordània. El trànsit de medecines i equipament sanitari es veu, com tot, afectat. Les llargues espe-

res i els controls exhaustius als check-points no canvien pel fet que arribi una ambulància amb un cas urgent: estan documentats molts casos de persones que han mort a les cues dels check-points, o perquè han tardat massa hores a arribar a l'hospital on havien de ser atesos.

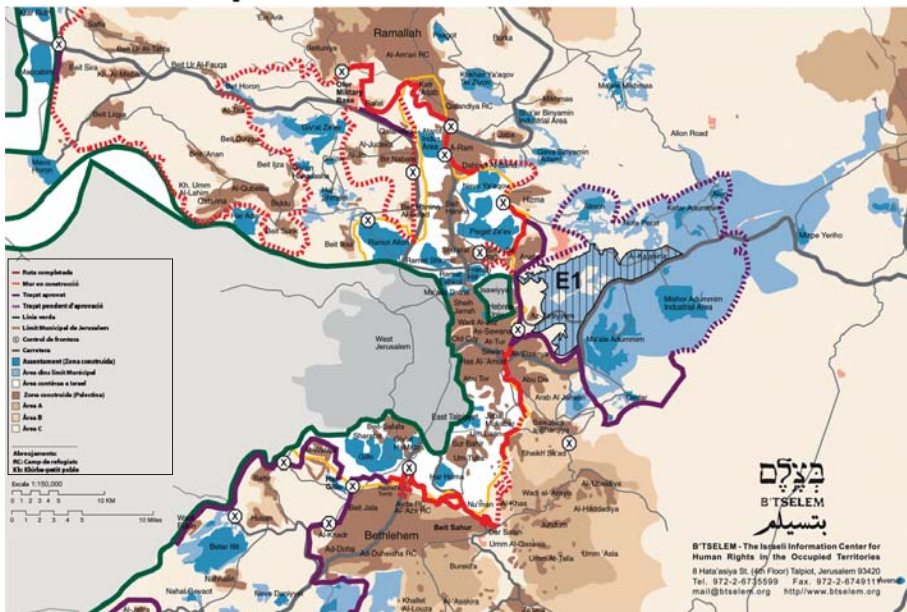
La situació sanitària dels territoris ocupats és greu, i ha empitjorat durant els darrers anys. Segons una avaluació de l'ONG CARE Internacional, un 20% dels infants de Cisjordània i Gaza pateixen anèmia, mentre que un 9,3% pateix de malnutrició aguda, i un 13,2% de malnutrició crònica. La salut mental dels infants es ressenteix, lògicament, de la situació: la majoria mostren símptomes com nerviosisme, pèrdua de la gana, pensaments de mort, i sentiments de frustració i desesperança.

EL MUR A JERUSALEM

Jerusalem, al cor del conflicte

El Mur de Separació a Jerusalem

La densitat històrica, simbòlica i religiosa de Jerusalem en fa una ciutat única al món: entre les murades de la Ciutat Vella s'hi troben el Sant Sepulcre dels cristians, el Mur de les Lamentacions, que els jueus consideren les restes de l'antic Temple destruït els primers anys de l'era cristiana, i que fa que Jerusalem sigui el cor religiós del judaisme, i la Mesquita de la Roca, des d'on l'Islam considera que el profeta Mahoma va pujar al Cel, i que fa de la ciutat la més sagrada d'aquesta religió després de Meca i Medina.

Aquesta riquesa extraordinària fa de Jerusalem un dels aspectes més difícils del conflicte. Si el Pla de Partició de

Nacions Unides establia un protectorat internacional per a la ciutat, la primera guerra àrabo-israeliana de 1948 ja la dividia entre un sector jueu (Jerusalem Oest) i un d'àrab (Jerusalem Est). La Guerra dels Sis Dies de 1967 va suposar l'inici de l'ocupació israeliana de Jerusalem Est. Israel va annexionar-se de facto 70 quilòmetres quadrats de Jerusalem, en què actualment viuen 220.000 palestins, amb un incert estatus de "residents": no són pròpiament ciutadans israelians, com els "àrabs israelians" d'altres parts de l'estat, però tenen un document que els permet residir a Jerusalem i votar a les eleccions municipals.

A la major part dels plans de pau, Jerusalem hi figura com la capital compartida entre Israel i el futur estat de Palestina. La insistència israeliana que Jerusalem és la “capital eterna i indivisible” del seu país és, per tant, un dels més greus obstacles al procés de pau. La incapacitat israeliana de resoldre la qüestió de la sobirania palestina sobre l’Esplanada de les Mesquites (la zona on hi ha la Cúpula de la Roca i la Mesquita d’Al-Aqsa) va ser una de les causes que va fer fracassar el procés d’Oslo. I, com s’ha esmentat, una provocativa visita d’Ariel Sharon a l’Esplanada de les Mesquites va ser l’espurna que va encendre la Segona Intifada.

Els palestins de Jerusalem, acorralats

En aquest context, no és estrany que una de les àrees on el Mur segueix un traçat més sinuós, i en què més està al servei dels plans de colonització de les terres palestines, siguin els voltants de Jerusalem i de tot el que es pot considerar la seva àrea metropolitana. Setanta-cinc quilòmetres del conjunt del Mur corresponen a Jerusalem Est, la gran majoria dels quals ja estan construïts, i adopten la forma d’una barrera de planxes de formigó de vuit metres d’alçada. El projecte inicial és encerclar els límits del municipi (incloent, per tant, el Jerusalem Est ocupat). El traçat del Mur,

però, se separa d'aquest límit per facilitar, tal com fa a la resta de Cisjordània, l'annexió de les terres dels assentaments. Als voltants de Jerusalem se situen una gran quantitat d'assentaments, que responen a l'objectiu de crear un "Gran Jerusalem" de majoria jueva. Només el macro-assentament de Ma'ale Adumin, situada a l'Est de Jerusalem i en territori palestí, ocupa 50 quilòmetres quadrats i té una població de 31.700 persones.

Les conseqüències del Mur sobre la població palestina de Jerusalem Est i sobre les poblacions palestines properes a la capital són devastadores. La barrera que conforma el Mur al voltant del Jerusalem ocupat i dels assentaments dels voltants constitueix, de fet, una barrera que divideix

el conjunt de Cisjordània en dos sectors (Nord i Sud) amb moltíssimes dificultats de mobilitat i comunicació, amb el que això representa per a la viabilitat d'un futur estat palestí.

La construcció del Mur a través d'un itinerari arbitrari suposa, per a milers de palestins, la divisió del que havia estat sempre el seu entorn. Molts de barris han quedat artificialment dividits entre el que ha quedat "dins" Jerusalem i el que ha quedat "fora". Les conseqüències són anàlogues a les que hem vist per a altres localitzacions de Cisjordània: infants que tenen l'escola a "l'altra banda" del Mur, famílies dividides, terres de cultiu inaccessibles...

Per als palestins que han quedat dins Jerusalem, la vida es cada vegada més difícil. El nivell de serveis i inversions municipals que l'ajuntament de

Jerusalem fa en aquestes àrees de població palestina és molt inferior a la que hi ha als barris de Jerusalem Oest. Especialment greu, pel que fa a l'impacte sobre la vida de les comunitats palestines, són les polítiques de restriccions a la construcció a les àrees de població palestina (sota pretextos com el de crear "zones verdes") i de demolició de cases. La manca de llicències (en una situació on aconseguir una llicència és gairebé impossible) o els motius "de seguretat" fan que l'amenaça de demolició pesi de manera permanent sobre milers de famílies. Les demolicions executades per l'Ajuntament de Jerusalem i pel Ministeri de l'Interior han duit un ritme creixent, i, en el període de cinc anys entre 2002 i 2006, s'han elevat a 431.

L'objectiu que hi ha darrera aquestes polítiques no és altre que el de "convidar" el màxim nombre de palestins possible a abandonar Jerusalem. Els palestins de Jerusalem, una vegada que s'hagin instal·lat a l'altra banda del Mur, estan en condicions de deixar de ser considerats "residents".

El Mur també fa la vida molt més difícil per als poblacions palestines de Cisjordània més properes a Jerusalem. Algunes d'aquestes poblacions (com Al-Ram, o Abu Dis) depenen totalment de la capital per a la seva vida econòmica. La major part de la seva població són treballadors que, fins fa pocs anys, es desplaçaven diàriament als seus locs de feina. Amb el Mur, els check-points i les restriccions creixents a les autoritzacions d'entrada, aquest moviment de persones es fa cada vegada més difícil. Les poblacions de major tamany properes a Jerusalem (com Ramal·la i Betlem) també estan patint aquest ofec econò-

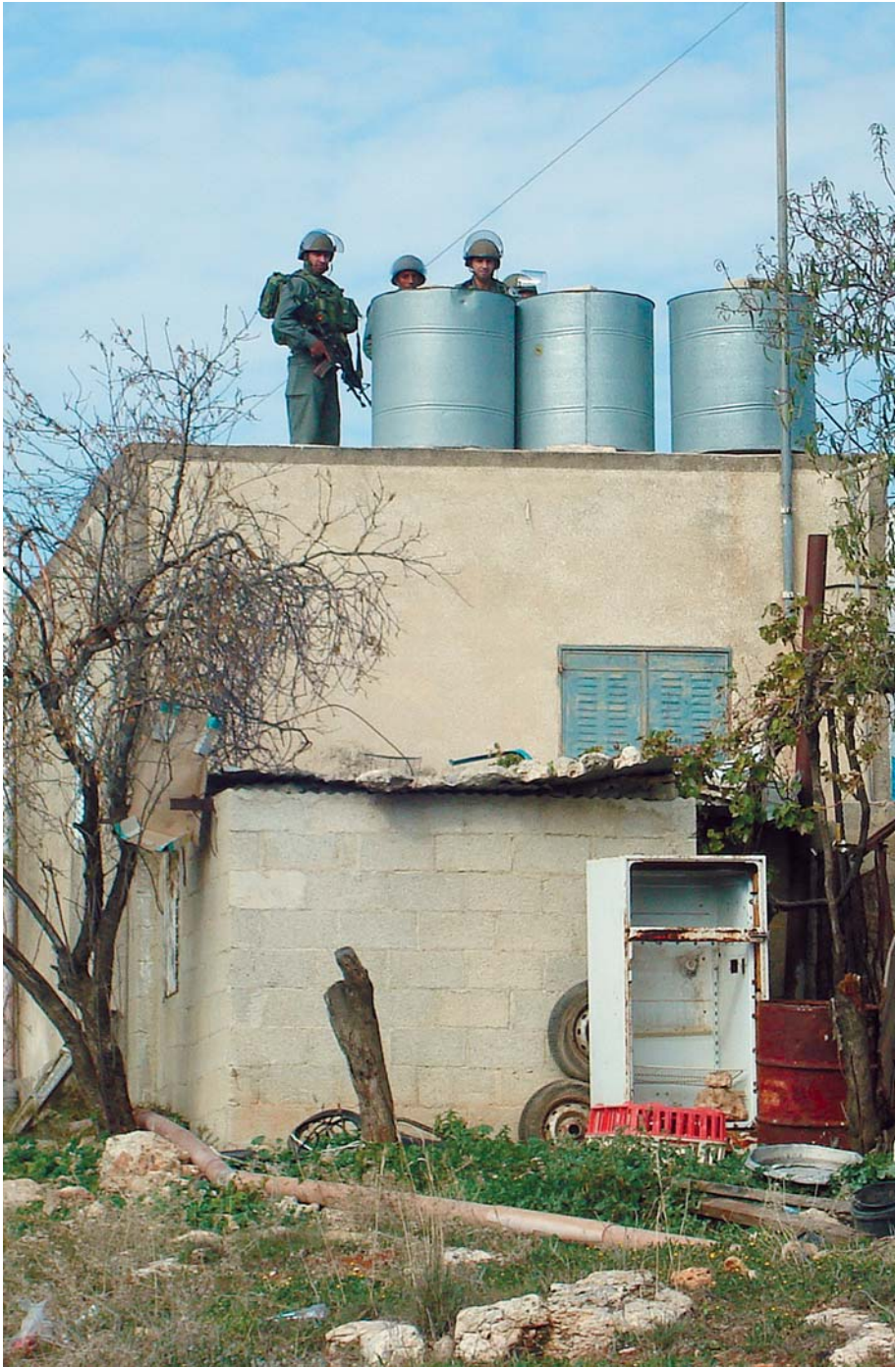
mic. Molts dels seus habitants, fins no fa gaire veïns de l'àrea metropolitana de la que consideraven la seva capital, han deixat de tenir-hi accés.

Jerusalem i el "fantasma demogràfic"

D'acord amb les estadístiques oficials de l'any 2007, la població del municipi de Jerusalem és de 732.100 persones. D'aquestes, dues terceres parts són jueves, mentre que una tercera part són àrabs. La política israeliana respecte de la capital sembla dictada per l'obsessió demogràfica de mantenir un Jerusalem de majoria jueva, i de crear, també, una gran àrea metropolitana, incloent les àrees del voltant de Jerusalem Est, de majoria jueva. A això respon la política d'assentaments a la regió, a això respon la política de fer la vida tan difícil com sigui possible per als palestins de Jerusalem Est i de les localitats properes, a això responen les restriccions a la construcció i als permisos d'entrada. A això respon, en definitiva, el Mur a Jerusalem.

D'acord amb les projeccions demogràfiques, a Jerusalem els àrabs podrien ser més que els jueus a mitjan termini en cas de no existir aquestes mesures "correctores". Aquesta és una perspectiva aterridora per al govern israelià: en una situació de majoria, els ciutadans àrabs podrien decidir-se a exercir el seu dret al vot i triar un alcalde àrab per a la ciutat. Una majoria àrab posaria en entredit, a més, el caràcter de Jerusalem de "capital eterna i indivisible" d'Israel i aguns ho veurien com una ofensa a la ciutat més sagrada de la seva religió. Aquest és, per tant, el camí a seguir: traslladar tants de colons jueus com sigui possible a Jerusalem Est, i treure de la ciutat tants de palestins com sigui possible.

EL MUR I LA LEGALITAT INTERNACIONAL

És legal el Mur?

Quan ens trobam davant d'un conflicte internacional, totes les parts enfrontades defensaran les seves posicions i, d'entrada, totes ens semblaran justes i raonables, però per bé o per mal una de les dues no tindrà raó o, al manco, una tindrà més raó que l'altra. Aquesta raó la dona el Dret internacional, que és un conjunt de normes jurídiques, és a dir, de drets i obligacions amb caràcter vinculant perquè així ho han decidit aquells que han creat aquestes normes, que són, principalment, els Estats. Aquests Estats són els que

decideixen en què s'obliguen i a què tenen dret, i també estableixen quines seran les conseqüències de l'incompliment d'aquestes obligacions, tant per a aquells que tenien algun dret del qual han estat privats com per a aquells altres que, amb la seva acció o omissió, han privat d'uns drets a altres. En aquest cas, no només tenen drets els Estats, sinó també les persones i els pobles.

Aquest és el marc creat pel Dret internacional, un Dret que regula les relacions principalment entre Estats i també entre els diferents subjectes internacionals que actuen dins de la societat internacional: persones, organitzacions internacionals, organitzacions no governamentals,

pobles, moviments d'alliberament nacional... Entre aquestes relacions, n'hi ha una de bàsica: la regulació del poder que tenen els Estats sobre el seu territori i la delimitació de les fronteres amb els Estats veïns. Aquest poder és segurament una de les raons que amb més força esgrimeix Israel quan defensa la construcció del Mur: tots els Estats tenen dret a delimitar les seves fronteres a efectes de controlar l'entrada i sortida de persones i de mercaderies i també a efectes de seguretat. Construir un mur a una frontera no té res d'il·legal, mentre es faci a una frontera legal. El que determina la legalitat de la frontera és la forma com s'ha delimitat aquesta frontera: si és entre dos Estats, s'acorden les fronteres per conveni o per costum, i a vegades d'acord amb un criteri establert per les Nacions Unides, i cada Estat en fa la demarcació com considera més adient, a vegades amb barreres o murs, d'altres amb fites, o amb llocs de control militar o duaner.

En aquest sentit, el problema de la construcció del Mur per separar Israel dels territoris palestins és que no es construeix al llarg de la frontera reconeguda internacionalment, en aquest cas, per les Nacions Unides, i que, a més, ho fa en uns territoris ocupats militarment que estan protegits amb un règim especial d'acord amb el Dret internacional, així com la població que viu en aquests territoris. Aquesta població té uns drets, primer com a població d'un territori ocupat d'acord amb el Dret internacional humanitari; en segon lloc com a poble amb dret a la lliure determinació, d'acord amb el Dret internacional general; i, en tercer

lloc, com a persones, també gaudeixen dels drets humans reconeguts universalment a tothom. L'existència d'aquests drets suposa que algú té unes obligacions i també el Dret internacional estableix quines són i qui les ha de complir... i què passa quan no les compleix.

Amb aquestes premisses, quines obligacions i quins drets té Israel en relació amb el Mur? Té alguna conseqüència jurídica la construcció del Mur, per a Israel, per als palestins i per a la comunitat internacional? A aquesta pregunta, formulada per l'Assemblea General a la resolució ES-10/14, de 8 de desembre de 2003, va

respondre el Tribunal Internacional de Justícia de les Nacions Unides amb un dictamen el 9 de juliol de 2004.

Aquest Dictamen serveix per aclarir la situació dels territoris ocupats i les obligacions d'Israel, un aclariment necessari perquè hauria de servir, en primer lloc, per recordar a Israel i a la comunitat internacional quines són les seves obligacions envers els palestins i, en segon lloc, per determinar qui té la raó en un conflicte en el qual, durant quaranta anys, Israel ha intentat defensar la seva actuació per la via militar, política i, a més, jurídica, un àmbit on no ha tengut mai èxit fins ara.

La pregunta de l'Assemblea General de Nacions Unides

L'Assemblea General de les Nacions Unides, un òrgan principal de l'organització que reuneix tots els seus estats membres, que són la pràctica totalitat d'estats del món, va considerar ja l'any 1997 que el projecte de construcció del Mur, així com la política israeliana d'assentaments, suposaven una amenaça per a la pau i la seguretat internacionals. Aleshores va adoptar una resolució condemnant "les activitats il·legals israelianes" a causa de "la repetida violació per Israel, la Potència ocupant, del dret internacional i el fet que no hagi

complert les resolucions pertinents del Consell de Seguretat i l'Assemblea General ni els acords aconseguits entre les parts". El Consell de Seguretat, òrgan que ostenta la competència primordial en matèria del manteniment de la pau internacional, no havia arribat a una resolució condemnatòria degut al vot negatiu d'un membre permanent (Estats Units), fet que impossibilita l'adopció de resolucions obligatòries en aquesta matèria, perquè s'han d'adoptar amb el vot favorable dels cinc estats membres permanents. La competència del Consell de Seguretat en aquest tipus de qüestions és primordial, però no exclusiva: l'Assemblea General, d'acord amb l'article 14 de la Carta de les Nacions Unides, té la potestat de recomanar mesures per a la solució pacífica de les controvèrsies internacionals, sempre que el Consell de Seguretat no s'estigui ocupant del mateix assumpte (article 12 de la Carta). La interpretació actual d'aquests articles permet a l'Assemblea pronunciar-se sobre aquestes situacions "si el Consell, per falta d'unanimitat entre els seus membres permanents, deixa de complir amb la seva responsabilitat primordial de mantenir la pau i la seguretat internacionals en qualsevol cas on existeixi una amenaça a la pau, un quebrantament de la pau o un acte d'agressió" (resolució 377 A [V], de 1950).

En aquest sentit, ni el "Full de ruta" presentat pel Quartet (Estats Units, Unió Europea, Federació de Rússia i Nacions Unides) ni tampoc la resolució 1515 (2003) on el Consell de Seguretat adoptava com a propi el

Full esmentat, contenien cap disposició concreta sobre la construcció del Mur. D'aquí l'assumpció d'aquesta qüestió per l'Assemblea General, plantejada en una primera resolució el 21 d'octubre de 2003 on exigia "que Israel detengui i reverteixi la construcció del Mur en el territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem oriental i els seus voltants, que s'allunya de la línia d'armistici de 1949 i és incompatible amb les disposicions pertinents del dret internacional". En aquesta resolució (A/ES-10/13) l'Assemblea va demanar al Secretari General de l'ONU que informés periòdicament del compliment de la resolució.

El primer informe del Secretari General (A/ES-14/248, de 24 de novembre de 2003), centrat en el període inclòs entre abril de 2002 (quan el govern d'Israel va decidir construir el Mur) i el 20 de novembre de 2003, va ser clar i contundent: Israel no complia l'exigència de la resolució de l'Assemblea general, la construcció del Mur a Cisjordània només podia considerar-se un acte "profundament contraproductiu" perquè la seva construcció té conseqüències humanitàries i socioeconòmiques i, a més, la seva ubicació, en la seva major part en terres palestines, podria obstaculitzar les negociacions de pau en el futur.

Qualificar la construcció del Mur com "un acte profundament contraproductiu" no té cap rellevància jurídica, només un valor polític, i l'Assemblea general va decidir anar més enllà per determinar si d'aquest acte se'n podria desprendre algun tipus de responsabilitat per a Israel i aconseguir

paralitzar la construcció del Mur, mitjançant els mecanismes coercitius propis del Dret internacional. D'aquí la següent resolució ES-10/14, de 8 de desembre de 2003, on sol·licità al Tribunal Internacional de Justícia que emetés una opinió consultiva o dictamen sobre la següent qüestió:

Quines són les conseqüències jurídiques que es deriven de la construcció del mur que aixeca Israel, la potència ocupant, en el territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem Oriental i els seus voltants, segons es descriu en l'informe del Secretari General, tenint en compte les normes i principis de dret internacional, inclòs el IV Conveni de Ginebra de 1949 i les resolucions pertinents del Consell de Seguretat i de l'Assemblea General?

La resposta del Tribunal Internacional de Justícia

Per catorze vots contra un, el Tribunal va respondre afirmativament a la pregunta formulada per l'Assemblea General: La construcció del Mur que està aixecant Israel en el territori palestí, i el seu règim connex, són contraris al dret internacional.

A part d'haver de pronunciar-se sobre aspectes formals del procediment consultiu en el marc de la Carta de les Nacions Unides (competència del Tribunal, oportunitat de la consulta, juridicitat de la qüestió...), el Tribunal explica per què contesta afirmativament a la pregunta formulada per l'Assemblea General. Per què la construcció d'aquest Mur és contrària al dret internacional?

EN TERMES DEL TRIBUNAL INTERNACIONAL DE JUSTÍCIA:

Israel viola el dret a la lliure determinació del poble palestí

El traçat elegit per al mur és una expressió de les mesures il·legals adoptades per Israel respecte de Jerusalem i els assentaments, que ha condemnat el Consell de Seguretat. Existeix també el risc de noves alteracions de la composició demogràfica del territori palestí ocupat resultants de la construcció del mur, en la mesura que contribueix a la divisió de poblacions palestines en algunes zones. Aquesta construcció, juntament amb les mesures adoptades anteriorment, perjudica així greument l'exercici pel poble palestí del seu dret a la lliure determinació i constitueix una violació de l'obligació d'Israel de respectar aquest dret (par. 122).

Israel viola les normes de dret internacional humanitari

*La construcció del mur ha conduït a la destrucció o confiscació de béns que contradiuen els articles 46 i 52 de les regles de la Haia de 1907 i l'article 53 del quart conveni de Ginebra de 1949 (par. 132).
La construcció del mur i el seu règim connex [els assentaments], con-*

tribueixen als canvis en la composició demogràfica dels territoris ocupats, contradiuen el que disposa l'article 49.6 del quart conveni de Ginebra i les resolucions 446 (1979), 452 (1979) i 465 (1980) del Consell de Seguretat (par. 134).

Israel viola les normes de drets humans

La construcció del mur i el seu règim connex obstaculitzen la llibertat de circulació dels habitants del territori palestí ocupat (amb l'excepció dels ciutadans israelians i les persones assimilades), garantida en l'article 12.1 del Pacte internacional de drets civils i polítics. També obstaculitzen l'exercici, per part de les persones afectades, del dret al treball, la salut, l'educació i un nivell de vida adient, proclamats en el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals i en el Conveni sobre els drets dels infants (par. 134).

Els arguments d'Israel

El Tribunal Internacional de Justícia va considerar els nombrosos arguments presentats per Israel per defensar la no il·legalitat de la construcció del Mur. Si en Dret tot i tothom és discutible i defensable amb tots els arguments possibles, Israel empra tots els mecanismes i les normes jurídiques que té al seu abast tant per justificar la construcció del Mur com per trobar excepcions i exi-

mir-se de l'aplicació del Dret internacional. Per defensar la construcció del Mur, els seus arguments es basaven principalment en l'objectiu defensiu d'allò que només és una "tanca", una "barrera", i no un "mur" i en el seu caràcter de mesura temporal per permetre combatre eficaçment els atacs terroristes llençats des de Cisjordània. Així ho han manifestat els representants israelians repetidament davant l'Assemblea General:

"Tot d'una que acabi el terror, la tanca no serà necessària. La tanca no és una frontera i no té cap significat polític. No canvia de cap manera l'estatut jurídic del territori" (NU doc. A/ES-10/PV.23, de 8 de desembre de 2003).

Però segons el Tribunal, la il·legalitat d'aquesta mesura adoptada per Israel rau en el seu traçat (sobre territoris ocupats il·legalment) i en les conseqüències perjudicials que genera la construcció del Mur i el règim connex en els drets de la població palestina resident en territoris

ocupats que, en qualsevol cas, no poden ser adquirits mitjançant la conquesta militar.

El Tribunal pren nota de les seguretats donades per Israel que la construcció del Mur no equival a una annexió i que

es tracta d'una mesura temporal, però considera que el traçat del Mur pot crear un fet consumat i prejutjar la futura frontera entre Israel i Palestina permetent a Israel integrar els assentaments i els seus mitjans d'accés (par. 121): el traçat previst incorporaria en la zona entre la Línia Verda i el Mur més del 16% del territori de Cisjordània. Entorn al 80% dels colons que viuen en el territori palestí ocupat, és a dir, 320.000 persones a data

de 2004, viurien en aquesta zona, igual que 237.000 palestins. Com a resultat de la construcció del Mur uns 160.000 palestins més viurien en comunitats completament envoltades per aquesta estructura.

Davant la possibilitat que el Tribunal arribés a aquesta conclusió, Israel ja tenia preparats els seus arguments, rebutjats tots ells un a un pel Tribunal:

Argument 1

La construcció de la "barrera" està en consonància amb l'article 51 de la Carta de les Nacions Unides, el seu dret immanent de legítima defensa i les disposicions contingudes a les resolucions 1368 (2001) i 1373 (2001) del Consell de Seguretat, que reconeixen el dret dels Estats a emprar la força en defensa pròpia contra atacs terroristes, per la qual cosa s'hauria de reconèixer el dret a emprar mesures no basades en la força amb aquesta mateixa finalitat.

La situació que senyala Israel no entra ni en l'article 51 de la Carta, que es refereix al dret de legítima defensa en cas d'atac armat d'un estat contra un altre, ni en les resolucions del Consell de Seguretat, invocables en cas d'amena-

ces i atacs terroristes que provenen de fora del propi territori: Israel exerceix un control en el territori palestí ocupat i l'amenaça per la qual considera justificada la construcció del Mur prové de dins d'aquest territori, no de fora.

Argument 2

El quart conveni de Ginebra, del qual Israel és part des de 1951, no és aplicable als territoris ocupats palestins (i, per tant, no és exigible a Israel el respecte de les seves normes) perquè Cisjordània no va ser mai "legalment" un territori jordà sinó només un territori administrat per Jordània i l'article 2.2 del conveni estableix que aquest s'aplicarà "en tots els casos d'ocupació total o parcial del territori d'una alta part contractant, encara que aquesta ocupació no trobi resistència militar".

Aquest és un argument que tampoc no accepta el Tribunal: perquè el conveni sigui aplicable només és necessari que existeixi un conflicte armat i que el conflicte hagi sorgit entre dues parts contractants (dos Estats part en el conveni), i tant Israel com Jordània eren parts en el quart conveni quan va començar la guerra de 1967. El conve-

ni és plenament aplicable, i així ha estat reconegut també per l'Assemblea General i el Consell de Seguretat de les Nacions Unides, la conferència d'Estats part en el quart conveni de Ginebra (1999), el Comitè internacional de la Creu Roja i fins i tot pel propi Tribunal Suprem d'Israel (sentència de 30 de maig de 1004).

Argument 3

El Pacte internacional de drets civils i polítics i el Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals no són aplicables perquè en territoris ocupats militarment regeixen les normes especials ("lex specialis") del dret internacional humanitari (dret aplicable als conflictes armats) i no les normes generals de protecció dels drets humans. A més, el Pacte internacional de drets civils i polítics estableix en l'article 2.1. que els estats parts es comprometen a respectar i garantir "a tots els individus que es trobin en el seu territori i estiguin sotmesos a la seva jurisdicció" els drets reconeguts en el Pacte: els palestins de Cisjordània no es troben "en territori israelià" i, per tant, no és exigible a Israel el respecte del Pacte en relació a aquesta població. Així, Israel ha adoptat la posició de que "el Pacte i els instruments anàlegs no s'apliquen directament a la situació actual en els territoris ocupats" (NU doc. CCPR/C/SR.1675) i només informa respecte del compliment del Pacte internacional de drets econòmics, socials i culturals (que no conté una clàusula semblant a l'article 2.1. esmentat) en relació al gaudi d'aquests drets pels colons israelians en els territoris ocupats.

Curiosos arguments aquests, si es té en compte que al mateix temps Israel considerava que en els territoris ocupats no són aplicables els convenis de Ginebra, aconseguint així deixar aquests territoris fora de la protecció de qualsevol llei (la israeliana, la internacional...), en un limb jurídic on als seus habitants (palestins) no se'ls reconeixen ni drets humans ni tampoc els drets de la població civil en territori ocupat. El Tribunal no accepta de cap

manera aquesta opinió d'Israel: els territoris ocupats per Israel han estat subjectes durant més de 37 anys a la seva jurisdicció territorial en qualitat de potència ocupant i, en l'exercici de les facultats de què disposa sobre aquesta base, té també obligacions, que són les establertes pels convenis de drets humans, que no cessen en cas de conflicte excepte que s'apliquen clàusules de suspensió que, en aquest cas, no són pertinents.

Argument 4

Exigències militars i necessitats de seguretat nacional o ordre públic permeten excepcions als estats parts dels convenis de drets humans i dels convenis de Ginebra.

Això és veritat en part, opina el Tribunal, però no hi ha excepcions generals que permetin absoluta discrecionalitat als estats, i molt manco als estats ocupants. Així, la destrucció i confiscació de béns s'està realitzant contra els articles 46 i 52 de les regles de La Haia i de l'article 53 del quart conveni de Ginebra: "Està prohibit que la potència ocupant destrueixi béns mobles o immobles que pertanyin individualment o col·lectivament a persones particulars, a l'estat o a col·lectivitats públiques, a organitza-

cions socials o a cooperatives, excepte en els casos en que aquestes destruccions siguin absolutament necessàries a causa de les operacions bèl·liques" (article 53 quart conveni de Ginebra).

Per la seva part, l'article 4 del Pacte internacional de drets civils i polítics permet adoptar mesures en situacions excepcionals que posin en perill la vida de la nació suspent alguns drets. Israel va notificar la suspensió de l'article 9 (dret a la llibertat i la seguretat de les persones). El Tribunal admet aques-

ta suspensió però assenjala tots els articles del Pacte que són aplicables no només al territori d'Israel sinó també al territori palestí ocupat, entre aquests, a més del dret a la vida i no ser sotmès a tortures: el dret a no ser objecte d'ingerències arbitràries o il·legals en la vida privada, en la família, en el domicili o en la correspondència (article 17); i el dret a circular lliurement pel territori i a escollir

la residència (article 12). A més, el Tribunal afirma que s'ha de garantir l'accés als llocs sagrats cristians, jueus i islàmics, d'acord amb el Tractat de Berlín de 1878, el Mandat relatiu a Palestina atorgat al Govern britànic de 1922, la resolució 181 (II) de l'Assemblea general relativa al futur govern de Palestina i en especial els acords de 1949 i de 1994 entre Israel i Jordània, on ambdues

parts es comprometien a proporcionar llibertat d'accés als llocs de significació religiosa i històrica.

Les conseqüències de la il·legalitat del Mur

Quan un estat incompleix les seves obligacions internacionals incorre en responsabilitat internacional i se li imputen una sèrie d'obligacions, que en el cas del Mur són les següents, enumerades pel Tribunal:

1. Israel té l'obligació de posar fi a les seves violacions del dret internacional;

té l'obligació de detenir immediatament les obres de construcció del Mur que està aixecant en el territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem oriental i els seus voltants, desmantellar immediatament l'estructura allà situada, i derogar o deixar sense efecte immediatament tots els actes legislatius i reglamentaris relacionats amb aquesta estructura.

2. Israel té l'obligació de reparar tots els danys i perjudicis causats per la construcció del Mur en el territori palestí ocupat, inclosa Jerusalem oriental i els seus voltants.

3. Tots els estats tenen l'obligació de no

reconèixer la situació il·legal resultant de la construcció del Mur i de no prestar ajuda o assistència per al manteniment de la situació creada per aquesta construcció; tots els estats parts en el quart conveni de Ginebra relatiu a la protecció deguda a les persones civils en temps de guerra tenen a més l'obligació, tot respectant la Carta de les Nacions unides i del dret internacional, de fer que Israel respecti el dret internacional humanitari incorporat a aquest conveni.

I, finalment,

4. Les Nacions Unides i en especial l'Assemblea General i el Consell de Seguretat haurien de considerar quines mesures addicionals són necessàries per posar fi a la situació il·legal

resultant de la construcció del Mur i el règim connex, tenint en compte degudament el dictamen del Tribunal.

El valor del dictamen

Els dictàmens del Tribunal Internacional de Justícia no contenen penes ni sancions. Serveixen per determinar i interpretar normes internacionals i per aclarir situacions jurídiques i per això el seu valor jurisprudencial és molt important. Tot i que en el plànol polític immediat el dictamen sobre el Mur no ha tingut conseqüències pràctiques i la seva construcció continua, la victòria en el camp de les idees i, sobretot, en el

dels arguments jurídics, és inqüestionable. En un període crític com el que vivim on el dilema seguretat versus llibertat intenta sostreure la lluita contra el terrorisme del camp d'aplicació de les normes humanitàries i de drets humans, el dictamen del Tribunal no permetrà negar seriosament l'aplicabilitat d'aquestes normes en els territoris ocupats, convertint-los en un altre "guantánamo" per la via de la manipulació jurídica i dels fets consumats.

L'Assemblea General ha fet el que havia de fer i el Tribunal Internacional de Justícia ha deixat la pilota en el terrat dels Estats. El Consell de

Seguretat, la Unió Europea, els governs de tot el món, tenen tots els arguments jurídics per passar a l'acció política. El Dret internacional els posa al seu abast tot un conjunt de mitjans coercitius per fer que Israel compleixi les seves obligacions: suspendre contactes d'alt nivell, embargaments comercials, suspensió de la venda d'armes, suspensió de la cooperació i assistència... I la societat civil té també els arguments per exigir als seus governs que actuïn en conseqüència exigint a Israel que compleixi el dictamen, detingui la construcció del Mur i acabi amb l'ocupació militar més llarga i més condemnada en la història de les Nacions Unides.

RESISTÈNCIES CONTRA EL MUR

El Mur suscita un rebuig unànime entre la societat palestina. Aquest rebuig és comú a totes les forces polítiques i a tots els actors de la societat civil que participen a la vida palestina. Cal destacar que hi ha moviments d'oposició al Mur que s'expressen al marge de l'activitat dels partits polítics i que constitueixen l'expressió organitzada d'una societat que no es resigna i que no respon als clixés habituals que volen identificar la resistència palestina amb la minoritària opció dels que utilitzen la violència.

En aquest sentit, han adquirit un valor emblemàtic resistències com la que organitzat la localitat de Bilin, un poble

de menys de 2.000 habitants, situats deu quilòmetres al nord de Ramal·lah, que ha adquirit fama internacional per la manifestació que s'hi organitza cada divendres contra el Mur. Bilin és un dels exemples de localitats palestines que s'han vist empobrides pel Mur, que ha suposat l'annexió de bona part de les seves tradicionals terres d'oliveres. La manifestació setmanal de Bilin està organitzada per un Comitè Local contra el Mur, i hi sempre participen, al costat de la població local, un nodrit grup de pacifistes israelians i de voluntaris internacionals. La resistència de Bilin, pel ressò internacional d'aquestes manifestacions i per la seva naturalesa de resistència no-violenta, constitueix un difícil repte per a les autoritats i l'exèrcit israelians, que responen intensificant el recurs a la violència.

L'exemple de Bilin s'està estenent per un nombre creixent de localitats palestines afectades pel Mur.

La societat palestina també ha generat moviments i xarxes de resistència contra el Mur que centren el seu treball en la denúncia de les conseqüències del Mur sobre la vida quotidiana, en les violacions dels drets humans i en la il·legalitat del Mur. Podem destacar, com una de les iniciatives més actives i de més ressò, la campanya Stop the Wall, que es defineix com un moviment de base contra el Mur de l'Apartheid, i que declara com a objec-

tius: aturar la construcció del Mur, desmantellar els trams ja construïts, retornar totes les terres confiscades pel Mur, i compensar per totes les pèrdues.

Mereix destacar-se que els grups com Stop the Wall fan una exhaustiva tasca de recollida de dades, d'elaboració documental i de difusió, que serveix de base per a les campanyes contra el Mur d'activistes de tot el món. És essencial, per part de grups com Stop the Wall, la utilització de les noves tecnologies de la comunicació. Cal destacar, en aquest àmbit, la publicació digital Electronic Intifada, amb informació actualitzada i completa sobre el conflicte. També

s'ha d'esmentar, dins del capítol de de l'anàlisi i de la difusió d'una perspectiva crítica del conflicte, el grup Alternative Information Center, amb seus a Jerusalem Occidental i a Beit Sahour (Cisjordània), en què treballen conjuntament palestins i activistes de l'esquerra radical israeliana.

També hi ha col·lectius pacifistes israelians que denuncien l'ocupació, les violacions dels drets humans i la construcció del Mur. Es tracta de grups que se situen fora de l'anomenat "consens sionista" i que, sovint topant amb la incomprensió de la seva societat, lluiten per denunciar l'ocupació i per fer valer una visió del conflicte crítica amb l'actuació del govern i l'exèrcit israelians i que prengui en consideració els drets dels palestins.

Molts d'aquests grups treballen de manera específica amb el Mur, o amb qüestions que hi estan estretament lli-

gades: és el cas d'ICAHD (Comitè Israeliana contra la Demolició de Cases), o de MACHSOM WATCH, grup de dones que centren el seu treball en l'observació i denúncia dels abusos de l'exèrcit israelià als check-points. Alguns d'aquests grups organitzen "visites guiades" al Mur, adreçades tant a activistes i cooperants internacionals com a la pròpia població israeliana, amb l'objectiu de donar a conèixer de primera mà les dramàtiques conseqüències del Mur sobre la població palestina. Organitzen aquests "reality tours", com de vegades són anomenats, grups com el ja esmentat ICAHD o la Coalició de Dones per la Pau, xarxa de grups pacifistes de dones. Pel que fa al treball d'anàlisi crítica, elaboració de materials i difusió, cal esmentar, al costat d'alguns dels ja esmentats, l'organització B'tselem, especialitzada en la denúncia de les violacions de drets humans dutes a terme per l'exèrcit i el govern israelians als territoris ocupats.

BIBLIOGRAFIA I RECURSOS

PENGEN (The Palestinian Environmental NGOs Network).- The Wall in Palestine: Facts, Testimonies, Analysis and Call to Action, Jerusalem, 2003

ESCUADERO ALDAY, Rafael (ed.).- Los derechos a la sombra del Muro. Los Libros de la Catarata, Madrid, 2006

STOP THE WALL (The Palestinian Grassroots Anti Apartheid Campaign Wall).- Education Under Occupation, Setembre 2007
(<http://www.stopthewall.org/downloads/pdf/UnderOccupation.pdf>)

MARGALIT, MEIR.- No place like home. House demolitions i East Jerusalem. ICAHD (Israeli Committee Against House Demolitions), 2007
(http://www.icahd.org/eng/images/uploaded_admin_content/NoPlaceLikeHome_withCover.pdf)

Principals documents de Nacions Unides sobre la qüestió palestina:

- NU doc. A/ES-10/273, "Opinió consultiva de la Corte Internacional de Justicia sobre las consecuencias jurídicas de la construcción de un muro en el territorio palestino ocupado", de 13 de juliol 2004.

- NU doc. E/CN.4/6, "Informe del Relator Especial de la Comisión de Derechos Humanos sobre la situación e los derechos humanos en los territorios palestinos ocupados por Israel desde 1967", de 8 setembre 2003.

- NU doc. A/ES-10/248, "Informe del Secretario General de conformidad con lo dispuesto en la resolución ES-10/13 de la Asamblea General", de 24 novembre 2003

Disponibles al Portal de les Nacions Unides sobre la qüestió palestina:

<http://www.un.org/depts/dpa/qpal>

Selecció de pàgines webs amb informació sobre el Mur:

- Stop the Wall ((The Palestinian Grassroots Anti Apartheid Campaign Wall):
<http://www.stopthewall.org/>

- Electronic Intifada: <http://electronicintifada.net/>

- AIC (The Alternative Information Center): <http://www.alternativenews.org/>

- The Palestine Monitor: <http://www.palestinemonitor.org/spip/>

- ICAHD (Israeli Committee Against House Demolitions): <http://icahd.org/eng/>

- B'tselem (The Israeli Information Center for Human Rights in the Occupied Territories): <http://www.btselem.org/index.asp>

**Govern
de les Illes Balears**

Conselleria d'Afers Socials,
Promoció i Immigració
Direcció General de Cooperació

PAPEL RECICLADO
Y ECOLÓGICO